

87. Dört işlev modeliyle haber çevirisi incelemesi¹

Lale ÖZCAN²

Sara BOKAİE³

APA: Özcan, L. & Bokaie, S. (2022). Dört işlev modeliyle haber çevirisi incelemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 1354-1374. DOI: 10.29000/rumelide.1190396.

Öz

Haber çevirisi üzerinde yapılan çalışmalar çeviribilim alanında son zamanlarda daha sık yer almaya başlamıştır. Bu bağlamda çokdilli haber medyaları tarafından farklı kültürlerle sahip okur kitlelerine sunulan haberler araştırma konusu olarak büyük önem arz etmektedir. Makalemizde haber çevirisi konusu Roberto A. Valdeon'un (2009) bilgilendirici metinler için kullandığı "bilgi çevirisi" tanımından yola çıkılarak ele alınacaktır. Bu bağlamda Euronews haber medyasında Fransızca ve Türkçe dillerinde yayınlanmış göç konulu haberler, Christiane Nord'un "Dört İşlev Modeli" çerçevesinde incelenecektir. Bu yöntemle haber çevirisi örnekleri iki aşamalı bir analize tabi tutulacaktır. Öncelikle, metnin işlevini belirlemek amacıyla Fransızca ve Türkçe haber başlıkları sözlüksel ve anlamsal açıdan incelenecektir. Ardından haber metninin bağlamından yola çıkarak ilk aşamada belirlenmiş olan işlevin yerine getirilmesini sağlayan destekleyici öğeler metin içinden seçilerek irdelenecektir. Makalemizin sonucunda aynı haberin iki farklı kültüre sunulması sürecinde meydana gelen işlevsel ve anlamsal değişikliklerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bulguların analiz edilmesi sonucunda çokdilli haber medyalarında haberlerin farklı bakış açılarıyla ve okur odaklı olarak hazırlandığının, haber metninin bir bütün oluşturduğunun, bilgi aktarımının farklı sözlüksel ve anlamsal ilişkiler kuran sözlükbirimlerinin, deyişlerin ve ifadelerin bütüncül katkısıyla gerçekleştiğinin tespit edilmesi öngörülmektedir

Anahtar kelimeler: Göç konulu haberler, Haber çevirisi, Dört İşlev Modeli, Bilgi çevirisi

News translation in the scope of the four-function model

Abstract

The number of researches regarding news translation in the field of translation studies had been increased remarkably in the past few years. In this sense, focusing on the news disseminated by multilingual news agencies to the readership originated from different cultures has a paramount importance. In this article, our starting point will be the concept of "translation of information" used by Roberto A. Valdéon (2009) for informative texts. Based on this concept, examples of migration themed news disseminated by Euronews in French and Turkish will be analyzed in the scope of Christiane Nord's "Four Function Model". Firstly, in order to define the function of the news text, a lexical and semantic analysis will be applied to the news headings. In the second step, supportive

¹ Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim Doktora Programı kapsamında Doç.Dr. Lale Özcan danışmanlığı altında yürütülen "Medeniyetlerarası Diyalog Örnekçesi, Sözlü Söylemlerin Çözümlemesi" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü, Mütercim Tercümanlık (Fransızca), (İstanbul, Türkiye), ozcanlale@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7565-4565. [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 06.08.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1190396]

³ Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim Doktora Programı (İstanbul, Türkiye), sarahbokaie@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5560-6040.

elements related to the defined function will be selected and examined. The purpose of our two-fold analysis is to determine the functional and semantic changes applied to the same news texts in the process of news dissemination to two different cultures. In this article it is shown that in multilingual news agencies, news is being prepared by taking into consideration different perspectives and it is a reader-oriented process. In this process it has been observed that news creates a meaningful whole and the information transfer is realized with the holistic contribution of lexicons, sayings and expressions that establish different lexical and semantic relations.

Keywords: Migration Themed News, News Translation, Four Function Model, Translation of Information

1. Giriş:

Haber evirisi alanında yapılan alışmalar dünya genelinde 2000'li yıllarından itibaren başlamıştır ancak Roberto A. Valdon "Fifteen years of journalistic translation research and more" (2015) ve "Journalistic translation research goes global: theoretical and methodological considerations five years on" (2020) adlı çalışmalarında haber çevirisinin, eviribilim araştırmaları içinde diğer araştırma konularına kıyasla daha az yer bulduğu saptamasında bulunmaktadır. Haber çevirisini konu alan araştırmalarda genel olarak haber hazırlama ve yayınlanma sürecinde çevirinin görünmez bir eyleyen olarak nitelendirildiği belirtilmektedir (Valdeon, 2015; Valdeon, 2018; Valdeon, 2020). Bu çalışmalardan çıkan bir başka sonuç da, habercilik alanında çalışan gazetecilerin haber kaynağından yapılan çevirileri "sözcüğü sözcüğüne" bir eviri pratiği olarak nitelendirmeleri ve bu süreci sadece haber hazırlama sürecinin bir parçası olarak görüyor olmalarındır (Bassnett & Bielsa, 2009; Valdon 2010a). Bu süreçte çevirinin ifa ettiği rolün belirsizliği ve görünmezliği haber çevirisi kavramının tanımlanmasında çeşitli görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır (Bassnett & Bielsa, 2009,2).

Haber evirisinin daha çok 2000'li yıllarından sonra eviribilim alanındaki araştırmalarda yer aldığı gözlenmiştir. Bu alanda yapılan alışmalar (Hursti, 2001; Valdeon, 2007; Kang, 2007; Kadim ve Kader, 2011, Pan, 2014; Valdeon, 2014) oğunlukla haberlerin metinsel bağlamda karşılaştırılması üzerine olup daha çok ideolojik ve kurumsal yönlere ve farklılıklara önem verildiği grlmştir. Türkiye'de yapılan çalışmalarda ise (Dirik, 2009; Dabancalı, 2011; Polat, 2015; Eriş, 2018; akmak, 2019) dilbilimsel, kurumsal söylem, etnografik ve sosyo-kültürel yönlere daha çok ağırlık verildiği grlmştir. Yaptığımız araştırmalara göre, haber çevirisini, özellikle Nord'un Dört işlev modeli üzerinden inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın amacı Euronews haber medyası tarafından 2015 - 2017 yılları arasında yayınlanmış Fransızca ve Türkçe haber örnekleri üzerinden, haberlerin iki farklı kültür uzamında nasıl oluşturulduğunu ve iki dil arasındaki aktarım esnasında haber metinlerinin ne tür değişikliklere maruz kaldığını saptamaktır. Bu doğrultuda haber çevirisi kavramı için verilen tanımların kısa bir incelemesi yapılacak, ardından Christiane Nord'un "Dört işlev Modeli" açıklanıp bu modelde kullanılan dört işleve değinilecektir (Nord, 2005; Nord, 2006; Nord, 2007). Dört işlev Modeli metinlerin farklı işlevlerine odaklanarak okurlara yönelik bir bakış açısı sergilemektedir. Haber en önemli amacının bilgilendirmek olduğu varsayıldığında, haber metinlerinde bu amaca hizmet ederken hangi işlevlere başvuru yapıldığını saptamak için Dört işlev Modeli'nin uygun olacağı dşnlmektedir. Nord'un modelinin açıklanmasının ardından haber örnekleri iki aşamalı bir analize tabi tutulacaktır. Öncelikle, metnin işlevini belirlemek amacıyla Fransızca ve Türkçe haber başlıkları sözlüksel ve anlamsal açıdan incelenecektir. Ardından haber metninin bağlamından yola çıkarak ilk aşamada belirlenmiş olan işlevin

yerine getirilmesini sağlayan destekleyici öğeler metin içinden seçilip incelemeye tabi tutulacaktır. Makalemizin sonucunda aynı haberin iki farklı kültüre sunulması sürecinde meydana gelen işlevsel ve anlamsal değişikliklerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

2. Haber çevirisi:

Roberto A. Vald on “Translating informative and persuasive texts” adlı çalışmasında, bilgilendirici metinlerin çevirisinden bahsederken bu tür metinlerin çevirisi sürecinde “metin çevirisinden ziyade bilgilerin evirisinin” (Valdeon,2009,79) söz konusu olduğunun altını çizmektedir. Bilgilendirici metinlerde sözel ve görsel ögelerin i içe geçmesi bahsi geçen ögelerin birbirinden ayrışmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla bu tür metinleri okortamlı (multimodal) olarak tanımlamak mümkündür (Valdeon, 2009, 77).

Bilgilendirici metinler aynı zamanda geçici bir geçerliliğe sahiptir, zira bu tür metinlerin içerdiği bilgiler her zaman değişkenlik gösterebilmektedir: Haber metinlerinde bu süre birkaç saat iken, reklamcılık sektöründe birkaç hafta veya ay, turistik rehberlerde veya belgesellerde birkaç yıl olarak belirlenebilmektedir (Valdeon, 2009, 78). Bunun yanı sıra haberin gündemde olma süresi de çok kısadır. Son dakika haberleri de dahil olmak üzere, bir haber metni gazetede bir gün gündemde kalırken bu durum televizyon veya haber ajanslarının web siteleri söz konusu olduğunda birkaç dakikaya kadar inebilen çok kısa bir süreyi kapsayabilmektedir (Valdeon, 2009,78). Bilgilendirici metinler iki farklı işleve sahiptir: bilgilendirici ve ikna edici. Bazı metinlerde, örneğin turistik broşürlerde bilgilerin sunuluş biçimi ikna edici işlevin ön plana çıkmasına yol açmaktadır (Valdeon, 2009,77).

Bilgilendirici metinler kategorisinde ele alabileceğimiz haber metinleri bilgilendirici ve ikna edici işlevlerin yanı sıra farklı amaç ve işlevler de sunabilmektedir. Susan Bassnett ve Esperança Bielsa *Translation in global news* adlı eserlerinde haber çevirisinin amacını tanımlarken, okurlarla etkili bir biçimde iletişim kurabilen, anlaşılır ve hızlı bir bilgi aktarımından söz etmektedirler. Aynı zamanda diller arası aktarımda, alan, zaman vb. gibi basın türüne özgü ögelerin, dilsel ve kültürel ögelerle aynı derecede önemli olduğunun altını çizmektedirler (Bassnett & Bielsa, 2009, 63). Maria Jose Hernandez Guerrero (2005b) haber çevirisinin özelliklerinin sıralamasını yaparken yukarıdaki özelliklere, haber çevirisinin amacının büyük bir kitleye ulaşmak olması sebebiyle, açık ve anlaşılır bir dil kullanımı gereksinimini eklemektedir. Hernandez Guerrero, Maria Josephina Tapia’dan alıntılararak bu tür çevirinin coğrafi, zamansal ve kültürel bir bağlama yönelik yapılması gerektiğini de vurgulamaktadır (Aktaran Hernandez Guerrero, 2005b, 157-158).

Haberin amacının açık ve anlaşılır bir dille büyük bir kitleye ulaşmak olduğu varsayıldığında, haber metninde değişiklikler yapılmasının  n n n açıldığı d ş n lebilir. Bassnett ve Bielsa’ya göre global haber ajanslarında “bilgi bir dilden diğer dile aktarılırken yeni bağlamında d zelttirilmekte/düzenlenmekte, tekrardan yazılmakta, şekillendirilmekte ve yeni bir kalıba sokulmaktadır; eviri bu karmaşık sürecin yalnızca bir ögesidir” (Bassnett & Bielsa, 2009, 11). Buradan yola çıkarak haber çevirisinin yalnızca çeviriden ibaret olmadığı, daha geniş yelpazeli bir faaliyet olup derleme, düzeltme ve tekrardan yazım gibi metinsel müdahaleleri de kapsadığını söylemek mümkündür. Bu durum, kaynak/erek metin tarzında bir ayrımın haber çevirisi alanında söz konusu olamayacağını akla getirmektedir. Zira haber metinlerinin herhangi bir dilde hazırlanması esnasında uygulanan metinsel, dilsel, kültürel ve biçemsel değişiklikler bu tür metinlerin dayandığı bir ilk kaynaktan söz edilmesini mümkün kılmamaktadır. Bassnett ve Bielsa’ya göre “Haber evirisi yapanlar, edebi çevirmenlerin aksine kaynak metne sadık kalmak zorunda değildirler” (Bassnett & Bielsa

,2009,65). Pablo Garcia Suarez'e göre haber çevirisi alanında çalışanların asıl gerekliliklerinden biri kaynak metne sadık kalmaktan ziyade tarafsız ve nesnel bir bakış açısına sahip olmaktır: "Haber çevirisi yapan biri, özellikle haber ajansında çalışan bir çevirmen, kaynak metne sadık kalmaktan ziyade aktarılan gerçeklere sadık kalmaya tabidir. Bu nedenle bazı durumlarda, açık bir gerekçe söz konusu olduğunda diğer alanlarda uzman çevirmenlerin kabul etmediği türden bir anlam değişikliğine olanak sağlanır; başka bir deyişle, bu durum çevirmene çeviri ediminin, habercilik alanındaki düzenleme/düzeltilme⁴ edimiyle birleştirilmesini zorunlu kılar" (Aktaran Bassnet & Bielsa, 2009, 65-66).

Maria Jose Hernandez Guerrero, Maria Josephina Tapia'dan alıntılarla bu alanda çeviri yapanları "arka taraftaki çevirmenler" ve "düzeltilmeleri yapanlar" olarak tanımlamaktadır (Aktaran Hernandez Guerrero, 2005b, 157-58). Bu bakış açısının habercilik alanında çalışan gazetecilerin çeviri edimini "sözcüğü sözcüğüne çeviri" olarak görmelerinden ve haber hazırlama sürecini daha karmaşık ve çetrefilli bir süreç olarak değerlendirmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Valdeon'a göre iletişim bilimi ve gazetecilik alanındaki araştırmacılar, haber ve çeviri söz konusu olduğunda iki farklı tutum göstermektedir: Kendi çalışmalarında dil ve çeviri ediminden kısaca bahsetmek veya bu konuyu tamamen göz ardı etmek (Valdeon, 2020, 2). Örneğin, Bauman, Gillespie ve Sreberny "Transcultural Journalism and the Politics of Translation: Interrogating the BBC World Service" adlı çalışmalarının giriş bölümünde "İngilizce yazılmış haberlerin başka dillere geçirilmesi sürecinde metinlerin genel bir uygulama olarak "düz bir çeviriden geçirildiğini ya da vantrilokluk yapıldığını" belirtmektedirler (Bauman, Gillespie & Sreberny, 2011a, 136-137). Araştırmacıların "vantrilokluk"tan kastının, bizim "transcodage" olarak nitelendirdiğimiz bir süreç olduğunu yani gerçek anlamda bir çeviriden söz etmeden, basit ve düz bir dil aktarımıyla yetinildiğini ve bir kopya metin ortaya çıkarılması olduğunu düşünmekteyiz.

Valdeon "On the Use of the Term 'Translation' in Journalism Studies" (2018) adlı çalışmada gazetecilik alanındaki araştırmacıların "çeviri" edimini "birebir çeviri" veya "sözcüğü sözcüğüne çeviri" anlamında kullandıklarını öne sürmektedir. Valdeon aynı çalışmada gazetecilik alanındaki araştırmacıların "çeviri" edimini tanımlamakta ve sınıflandırmakta da farklı görüşlere sahip olduklarını ifade etmektedir (Valdeon, 2018, 7).

Sonuç olarak Roberto A. Valdeon'un bilgilendirici metinlerin çevirisinin "metin çevirisinden ziyade bilgilerin çevirisi"dir (Valdeon, 2009,79) saptamasından yola çıkarak, yukarıda adlarını geçirdiğimiz başka önemli araştırmalarda vurgulanan kimi alana özgü gereklilikler ve koşullar göz önüne alınarak haber çevirisinde sadakatin metinsel bir sadakat çerçevesinde ele alınmayacağını ya da alınmadığını söylemek mümkündür. Bu nedenle haber çevirilerinin incelemelerinde türe özgü gereksinim ve koşulların göz önünde bulundurulması gerekmektedir kanısındayız. Bu çerçevede Christian Nord'un Dört İşlev Modeli, bu çeviri türünü incelemede bize yarar sağlayabilir, çeviriyi kaynak/erek ikiliğinden çıkararak, haberin bilgilendirici bir amaç taşıyan işlevsel bir metin olması hasediyle işlev ve bilgi aktarımı odaklı bir inceleme olanağı sunabilir düşüncesindeyiz.

⁴ Çalışmamızın bütüncesini oluşturan ve analize tabi tutulan örneklerden elde ettiğimiz sonuçlar dikkate alınarak "editing" sözlükbirimini Türkçe'de yaygın olarak kullanılan "düzeltilme" veya "redaksiyon" yerine "düzenleme/düzeltilme" ikili terimiyle karşılamanın yerinde olacağını düşünmekteyiz.

3. Dört işlev modeli:

İşlev odaklı çeviri kuramcılarının öncü isimlerinden Christiane Nord'a göre çeviri bir amaca yönelik olarak yapılan bir faaliyettir (Nord, 1997,2). Başka bir deyişle, çeviri süreci rastlantı üzerine gerçekleşen bir eylemin aksine iletişimsel amacı olan ve alanında uzman bir birey tarafından gerçekleşen kültürlerarası bir edimdir. Kültürlerarası iletişimin gerçekleşmesinde metnin "işlevi" önemli bir rol ifa etmektedir. Skopos Kuramı'nın öncüleri Katarina Reiss ve Hans Vermeer de bir metnin, erek hedef kitesine yönelik olarak amaçlanmış işlev veya işlevler odağında çevrilmesi gerektiğinin altını çizmektedirler (Aktaran Nord, 1997, 12). Nord "Translating for communicative purposes across culture boundaries" (2006) çalışmasında Skopos Kuramı'ndan bahsederken "skopos" sözcüğünün anlamının "amaç" veya "niyet" olduğunu belirtmekte ve "skopos" ile "işlev" sözcükleri arasındaki ayrımı ortaya koymaktadır (Nord, 2006, 45). Nord'a göre "skopos" yani "amaç" veya "niyet" göndericinin bakış açısına göre tanımlanırken "işlev" alıcının perspektifinden belirlenmektedir. İdeal bir durumda göndericinin amacı alıcının zihninde önceden belirlenmiş işlevi yerine getirir. Böylece amaç ve işlev arasında bir uyum ve mutabakat sağlanır. Diğer durumlarda ise amaç ve işlev birbiriyle uyum sağlamak yerine birbiriyle örtüşmektedir (Nord, 2006, 45). Haber çevirisi söz konusu olduğunda işlev ve amacın daha çok "örtüşürüldüğünü" ifade etmek yerinde olacaktır.

Nord'un bakış açısına göre "metnin işlevi" metnin içinde var olan bir özellik değildir; metin içi ve metin dışı öğelerin sentezi sonucunda ortaya çıkan bir niteliktir. Metin dışı faktörlerden (metin yazarının kimliği, metin yazarının amacı, metnin okurları, metnin iletişim kurduğu araç, metnin üretildiği ve okunduğu mekan, zaman ve iletişimin sağlandığı gerekçe) ve metin içi faktörlerden (metnin konusu, metinde yer alan bilgiler, yazar tarafından varsayılan bilgi birikimi, metnin yapısı, metne eşlik eden dilötesi öğeler, metinde bulunan sözcüksel ve sözdizimsel özellikler ve parçaüstü tonlama ve prozodi) oluşmaktadır. (Nord, 1997, 42).

Bu nedenle, Nord "Dört İşlev Modeli" adlı metin işlevlerini içeren modelini tasarlarlarken Karl Bühler'in "Organon Modeli" ve Roman Jakobson'un "Dil İşlevleri Modelini" temel alır (Nord, 2005,19). Bühler modelinde dili Yunanca'da "araç" anlamına gelen "Organon" kavramıyla tanımlar. Bühler dil için göndergesel, anlatımsal ve duyumsal işlevlerden oluşan üç farklı işlev belirler (Nord, 2005,19). Jakobson ise Bühler'in modelini baz alarak kodları ve toplumsal bağlamları içeren ve bunların önemini vurgulayan bir sözlü iletişim modeli öne sürer. Jakobson'un modelinde yukarıda bahsi geçen üç işleve ilaveten ilişkisel, dil ötesi ve şiirsel işlevler yer alır (Nord, 2005,19).

Nord modelini tasarlarlarken Jakobson'un tanımladığı dil ötesi işlevi, göndergesel işlevin bir alt işlevi olarak nitelendirir. Nord'un bakış açısına göre şiirsel işlev genellikle tek başına ortaya çıkan bir işlevden ziyade göndergesel veya durumsal işlevi desteklemek hedefiyle kullanılan bir işlev olarak sınıflandırılmalıdır (Nord, 2007, 54). Dolayısıyla Nord Dört İşlev Modeli'ni ilişkisel, göndergesel, anlatımsal ve duyumsal işlevlerle oluşturur.

3.1 İlişkisel işlev:

İlişkisel işlevin amacı kültürlerarası iletişim alanında gönderici ve alıcı arasındaki iletişimi kurmak, devam ettirmek ve sonlandırmaktır. İlişkisel işlevin temel gereksinimleri iletişimi kurmak (selamlaşmak, resmi veya gayri resmi konuşmaların başlangıç cümleleri, yazıların önsöz ve giriş paragrafı, kitapların kapağı veya haber başlıkları), iletişim kanalını açık tutmak (üstsöylemler, bağlaçlar,

gövde metinler), iletişimi sonlandırmak (vedalaşmak, yazıların sonuç paragrafı, kitapların sonsözü) olarak tanımlanabilmektedir (Nord, 2006, 48).

Gönderici ve alıcı arasında kurulan ilişkisel işlevin temeli, ortak davranış ve adetlere dayanmaktadır. Yüzyüze iletişimde “durumsal belirticiler” iletişim sağlamaya yardımcı olmaktadır. Ancak yazılı metinlerde bunlar belirgin olmayabilir. Nord’a göre kültürlerarası iletişimde gönderici ve alıcının kültürlerindeki kültürel unsurlarının aynı veya benzer olması ve iletilen mesajın içindeki ilişkisel öğelerin açıkça belirtilmesi takdirde aktarılması amaçlanan mesaj, alıcı tarafından doğru biçimde yorumlanabilir (Nord, 2006, 52).

3.2 Anlatımsal işlev:

Anlatımsal işlev, göndericinin dünyadaki nesnelere ve olaylara karşı sergilediği tavrı ifade eder (Nord, 2006, 54). Bu işlevin tamamen gönderici yönlü olmasından dolayı öznel bir bakış açısı sergilediğini söylemek mümkündür. Anlatımsal işlev, iletişim nesnesi, beyan edilen hisler, değerlendirmeler ve sergilenen tavrılara göre iki farklı kategoriye ayrılır. Gönderici, gerçeğleşmiş bir olay veya okuduğu bir metinle ilgili kendi duygu ve hislerini ifade ederken duygusal işleve ve söz konusu olay veya metni değerlendirirken değerlendirici işleve başvurur. Bu işlevin temeli tamamen gönderici yönlü olmasına dayalı olup göndericinin sergilediği tavrılar ve ifade ettiği düşüncelerin gönderici ve alıcı arasındaki ortak varsayılan değer sistemine bağlı olması önem arz etmektedir.

Nord’un bakış açısına göre kültürlerarası iletişimde metindeki sözcenin açık olması ve bahsi geçen sözcenin dolaylı olarak gönderici ve alıcının kültüründeki ortak değerlere atıfta bulunması anlatımsal işlevin doğru aktarımına sebep olur (Nord, 2006, 54).

3.3 Duyumsal işlev:

Duyumsal işlev, gönderici ve alıcı arasındaki ortak deneyim, duygusallık, dünya görüşü ve kültürel bilgi, his, değerler vb. öğelere dayanan bir işlev olarak tanımlanmaktadır (Nord, 2006, 55). Duyumsal işlev, anlatımsal işlevde olduğu gibi öznel bir özelliğe sahiptir zira gönderici bu işleve başvuru yaparken alıcıyı belli bir davranışı sergilemeye veya belirli bir yönde yanıt vermeye ikna etme çabasındadır. Bu durumda alıcının da bu işbirliğine hazır ve istekli olması ve gerekli bilgi ve yeteneklere sahip olması önem arz etmektedir.

Kültürlerarası iletişimde bu işlevin yerine gelmesi için, gönderici ve alıcının aynı deneyim, duygu, vb. öğeleri paylaşıyor olması gerekmektedir (Nord, 2006, 55).

3.4 Göndergesel işlev:

Göndergesel işlev, gerçeğ veya kurgusal bir dünyanın içinde yer alan nesnelere ve olaylara verilen referansları ve göndermeleri içermektedir. Verilen referanslar metnin içinde bulunan nesne veya olaya göre farklılık gösterip betimleyici, üstdilci, eğitici vb. alt işlevlere ayrılmaktadır (Nord, 2006, 48). Göndergesel işlevin en önemli gereksinimi önceden bilinen veya bilindiği varsayılan bilgi ve yeni bilgi arasındaki dengenin sağlanmasıdır. Bu denge herhangi bir sebepten dolayı sağlanmadığında veya yanlış kurulduğunda gönderici ve alıcı arasındaki iletişimde kopukluk yaşanabilmektedir. Dolayısıyla bu işleve başvuru yapılırken bu işlevin, ortak dünya bilgisine, metnin bağlamına veya belli bir kültürle ilgili bilgilere dayalı olduğu hususunu göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Nord, 2005, 21).

Nord'a göre kültürlerarası iletişim esnasında metindeki bilgi ve göndergelerin açık ve tanıdık olması, herhangi bir ön bilgiye ihtiyaç duyulmaması, gönderge hakkında gönderici ve alıcının yeterince bilgi sahibi olması ve bilgi eksikliğinin yerini durumsal belirtecilerin doldurulması durumunda göndergesel işlevin alıcıya doğru bir biçimde aktarılması mümkün olur (Nord, 2006, 53). Kısaca özetlersek göndergesel işlev iki tür bilgiye dayanaak işlev görmektedir: metinde açıkça ifade edilen bilgi ve bilindiği varsayıldığı için metinde açıkça ifade edilmeyen bilgi (Nord, 2006, 53). Nord'un bakış açısına göre yeni bilgi ve önceden bilindiği varsayılan bilgi arasında bir denge sağlanmadığında metindeki mesajın aktarımında sorun yaşanacaktır. Ön bilgi olarak sınıflandırdığımız bilgilerde eksiklik olursa, yüz yüze iletişimde durumsal belirteciler bu bilgi eksikliğinin giderilmesine yardımcı olabilir fakat yazılı metinlerde böyle bir durum söz konusu olmadığından metindeki göndergeler başka herhangi bir öğeden yardım almadan bu bilgi eksikliğini gidermelidir (Nord, 2006, 53).

Durumsal belirtecilerin farklı metin türlerinde farklı biçimde ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Örneğin metin alıcı için tanıdık olmayan bir ürün veya sürece işaret ettiği zaman, ürünün teknik özellikleri anlatılır ve göndergesel işlevin bir alt işlevi olan betimleyici işleve başvurulur (Nord, 2006, 48). Bu durumda ürünün yanında verilen kısa başlangıç kılavuzu, kullanıcı el kitabı hatta kurulum için gelen teknik servis elemanın verdiği bilgilerin tamamı farklı durumsal belirteciler olarak belirlenebilmektedir.

Konu haber olduğunda ise, durumsal belirteciler habere eşlik eden resimler veya kısa videolar ve onların altında tek cümle biçiminde yer alan bilgiler, haberin başlığı, ilgili haberler şeklinde okunması önerilen benzer konulu haberler ve haberin altındaki yorumlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla kültürlerarası iletişimde durumsal belirteciler kategorisinde yer alan üstdil öğelerinin mesaj aktarımında etkili bir rol ifa ettiğini varsaymak olasıdır.

Nord'un Dört İşlev Modeli'nde tanımladığı işlevlere ilişkin bir değerlendirme yaptığımızda haber metinlerinin çevirisiyle ilgili şu koşulları tanımlamak mümkündür. Haber metinlerinin aktarımında bilgi paylaşımı ve mesaj iletimi önemli bir rol oynadığı için "işlev" bu çeviri türünde öne çıkan bir unsur olarak görülebilmektedir. Özellikle ilişkisel ve anlatımsal işlev olmak üzere haber metinlerinde bu dört işleve rastlamak mümkündür. Hatta aynı haber metni içinde bu dört işlevin iki ya da üçünü de görebiliriz. Tüm bu işlevlerin iki farklı kültüre ait okur kitlesi arasındaki iletişimi sağlama noktasında etkili olabilmesi için hemen tüm işlevlerde öne çıkan kimi koşulların sağlanması, Nord'un ifadesiyle tanımlarsak gönderici ve alıcı arasında ortak görüş, bilgi, kültürel ve duygusal değerler olması ve "ortak" bir zemin yokluğunda ya da bu "ortak" zeminin yeterince "güçlü" olmaması durumunda göndericinin durumsal belirteciler vb. stratejilerle bilgi ve mesaj aktarımını güçlendirmesi gerekmektedir.

4. Yöntem:

Çalışmanın bütüncesi Euronews haber medyasında 2015 - 2017 yılları arasında Fransızca ve Türkçe dillerinde yayınlanmış göç konulu haberlerden oluşmaktadır. "Dört İşlev Modeli" çerçevesinde, eklettik bir yöntem uygulanarak seçilmiş haber örnekleri iki aşamalı bir analizden geçmiştir. Analizin birinci aşamasında haber metninin işlevini belirlemek amacıyla ilk olarak Fransızca ve Türkçe haber başlıkları sözlüksel ve anlamsal bir incelemeye tabi tutulmuştur. Her metnin bir veya birden fazla işleve sahip olduğu göz önünde bulundurulduğundan, incelememizde başlıkların sahip olduğu en bariz ve belirgin işlev dikkate alınmıştır. Başlıklardaki sözlükbirimleri üzerinde uygulanan anlamsal ve sözlüksel incelemenin amacı, başlıkta yer alan ifadelerin Frankofon ve Türkofon okurların zihninde hangi çağrışımlara yol açabileceğini tespit etmektir. Analizin ikinci aşamasında, haber metinleri içinden,

başlık incelemesi sonucunda belirlenmiş olan işlevin yerine getirilmesini sağlayan destekleyici öğeler seçilerek bahsi geçen öğeler üzerinde anlamsal bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu öğeler cümle, ifade, deyim vb. anlam birimlerinden oluşmaktadır. Bahsi geçen anlam birimler genel olarak haber başlığındaki sözcük ve kavramlarla ilgili olup bu konuda Frankofon ve Türkofon okurlara daha fazla bilgi sunarak başlığı açıklama işlevini üstlenmektedir. Dört İşlev Modeli açısından uygulanan karşılaştırmanın sonucunda haber başlığının ve metnin içinde yer alan destekleyici öğelerin hangi işlevi yerine getirdiğini ve bu işlevin okurlara hangi mesaj veya mesajları ilettiğini tespit etmek amaçlanmıştır.

5. Veri analizi:

Örnek 1:

1. Başlık İncelemesi :

Fransızca başlık	Türkçe başlık	Fransızca haber metninin işlevi	Türkçe haber metninin işlevi
Des portes rouges réservées aux maisons des réfugiés en Grande-Bretagne? ⁵	İngiltere’de mültecilere kırmızı kapılı evler 6	Duyumsal – Göndergesel	Anlatımsal – Göndergesel

Haberin Fransızca başlığı incelediğinde, “**des portes rouges**” isim tamlamasının gönderge işlevi gören bir öge niteliğinde olduğu ve Frankofon okurlara Nazi dönemindeki ayrımcı uygulamaları hatırlattığı düşünülmektedir. Bu davranışlar arasında en bilineni Yahudilerin üstlerinde onları diğer vatandaşlardan ayıran bir simge taşımaları zorunluluğudur. Mayıs 1938 yılında Nazi hükümetinin propaganda bakanı Josef Goebbels, bir genelgeyle Almanya’daki Yahudiler için “genel ayırtedici işaret” konusunu önermiştir. 1939 yılında Almanya’nın Polonya’yı işgalinin ardından on yaş üstündeki tüm Yahudilerin bir “Yahudi Yıldızı” takmaları emredilmiştir: Bu ayırt edici simge, giysinin sağ üst koluna takılan, üzerinde altı köşeli mavi bir yıldız olan beyaz bir pazubanttı. Bu kurala uymayanlara ağır cezalar verilmekteydi. Diğer bölgelerde ise giysinin sol göğüs veya arka kısmına sarı Davut Yıldızı şeklinde bir rozetin takılması zorunlu hale getirilmişti⁷.

Ayrımcı davranışların diğer bir örneği 2016 yılında Galler’in başkenti Cardiff şehrinde meydana gelmiştir. The Guardian gazetesinde 24 Ocak 2016 tarihinde yayınlanan habere göre Cardiff şehrinde yaşayan, çalışma imkanı olmayan ve mali yardım almayan sığınmacılara renkli bilezik takma zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu sığınmacıların yerleştirilmesinden sorumlu olan şirket bu koşulu yerine getirmeyen sığınmacılara günde üç öğün yemek yardımı yapmayacağını beyan etmiştir⁸.

Fransızca haber başlığında kullanılan “**réserver**” fiili “*saklamak*” ve “*ayırmak*” anlamında kullanılmaktadır. Bu fiil kasıtlı olarak yapılan bir eylemden bahsedilirken tercih edilir. Dolayısıyla Fransızca haber başlığının, kırmızı kapılı evlerin sığınmacılara tahsis edilmesinin kasıtlı ve artıniyetli bir karar olduğu mesajını Frankofon okurlara aktarmayı hedeflediği söylenebilir.

⁵ <https://fr.euronews.com/2016/01/21/des-portes-rouges-reservees-aux-maisons-des-refugies-en-grande-bretagne>

⁶ <https://tr.euronews.com/2016/01/21/ingiltere-de-multecilere-kirmizi-kapili-evler>

⁷ <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/jewish-badge-during-the-nazi-era>

⁸ <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/jan/24/asylum-seekers-made-to-wear-coloured-wristbands-cardiff>

Haberin Türkçe başlığında da aynı göndergenin yer aldığı tespit edilmiştir. Ancak başlıkta “**réserver**” veya başka herhangi bir fiilin kullanılmamasının başlığın içeriğini Türkofon okur nezdinde muğlak bile hale getirdiği sonucuna varmak mümkündür.

2. Haber metninin bağlamsal olarak işlevler odağında incelemesi

Fransızca başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninden, “**Ils estiment que cette couleur distinctive les rend vulnérables puisqu’elle fait d’eux des cibles potentielles de vandalisme et d’agression raciale**” ve “**Ces derniers se sentent discriminés**” cümleleri seçilmiştir.

“*Ayrıt edici*” ve “*belirleyici*” anlamlarını taşıyan “**distinctive**” sıfatı cümlenin devamında kullanılan ve “*savunmasız*” anlamına gelen “**vulnérable**” sıfatı ile beraber incelendiğinde başlıktaki “**réserver**” fiilinin anlamını tamamladığı görülmüştür. Zira yukarıda da belirtildiği üzere “**réserver**” fiilinin tercih edilme sebebi, sığınmacıların ötekileştirildiği mesajını aktarmaktır ve haberin devamında yetkililerin inkar etme çabalarına rağmen ayrımcılığa yol açan davranışların sergilendiği konusu gündeme taşınmaktadır. Ayrıca cümlede kullanılan “**distinctive**” ve “**vulnérable**” sıfatlarının birbiriyle oluşturduğu zıtlık durumu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sözdizimi mülteci ve sığınmacıları toplumun diğer vatandaşlarından ayırarak onların şiddete karşı savunmasız duruma düşebilmelerine dikkat çekmekte ve ırkçılık konusunu tekrar gündeme taşımaktadır.

“**Vandalisme**”, “**agression**” ve “**racial**” sözcüklerinin cümlede yan yana gelmesi fiziki bir tehlike ve can güvenliği konularını akla getirmektedir. Dolayısıyla cümle bir bütün olarak düşünüldüğünde ayrıt edici sembol veya simgelerin kullanılmasının ırkçı davranışlara yol açabileceği ve sığınmacıların can güvenliğinin tehdit altında olabileceği vurgulanmış olmaktadır.

“**Ces derniers se sentent discriminés**” cümlesinde yer alan “**discriminé**” sıfatı ise “*ayrımcılık*” ve “*ayrım*” kavramlarını temsil eder. Bu sıfatın başlıktaki her iki ögenin yani “**des portes rouges**” ve “**réservées**” sözcüklerini desteklediğini ve anlamlarını vurgulayarak pekiştirdiğini söylemek mümkündür.

Türkçe başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninde “**evleri hazırlayan firma, kırmızı rengin ayrımcılık için seçildiğine dair iddiaları reddederken, mülteciler kapılarına taş ve yumurta atıldığını öne sürüyor**” ve “**Suriyeli sığınmacı Cemal El Hariri, kapıların kasıtlı olarak kırmızıya boyandığı görüşünde**” cümleleri seçilmiştir.

Birinci cümlede “**ayrımcılık**”, “**iddia**” sözcükleri ve “**taş ve yumurta atıldığı**” söz grubu dikkat çekmektedir. Sığınmacılara karşı yapılan ayrımcılıktan bahseden bu cümledeki “**iddia**” sözcüğünün, söz konusu davranışı sorgulamak amacıyla seçildiği söylenebilir zira “**iddia**” sözcüğü doğruluğu ispatlanmayan eylem veya davranışlardan bahsetmek için kullanılmaktadır. “**Taş ve yumurta atıldığı**” söz grubu Fransızca metinde kullanılan “**vandalisme**” ve “**agression raciale**” ile karşılaştırıldığında metnin, ülke vatandaşlarının sığınmacılara karşı tutumunu hafifleterek ve yaşanan olayları yumuşatarak okurlara aktardığı görülmüştür.

İkinci cümlede kullanılan “**kasıtlı**” sıfatının, başlıkta verilmesi amaçlanan sığınmacılara karşı ayrımcılık mesajını desteklediği ve vurgusunu arttırdığı söylenebilir.

Dört İşlev Modeli açısından yaptığımız karşılaştırmanın sonucunda, her iki başlığın aynı göndergelere başvurarak başlığın içerdiği mesajı okurlara aktarmayı amaçladığı gözlemlenmiştir. Fransızca başlığın soru halinde olmasının amacının, Frankofon okurların merakını uyandırmak ve aynı zamanda onları şaşkınlığa düşürmek olduğu söylenebilir. Bu seçim başlığa göndergesel işlevin yanı sıra duyumsal işlevi de kazandırmıştır. Başlıkta kullanılan “**réserver**” fiilinin ve “**des portes rouges**” söz grubunun karşılıklı olarak sığınmacılara karşı ayrımcı tutumun kasıtlı ve daha önceden planlanan bir eylem olduğu mesajını aktardığı tespit edilmiştir. Fransızca başlığı destekleyen öğeler arasında “**agression raciale**” ve “**vandalisme**” gibi sözcüklerin yer alması gerçekleşmiş olayların ciddiyetini vurguladığı saptanmıştır.

Başlığın yüklem ve özne içermemesinden dolayı Türkçe başlık muğlak bir başlık olarak nitelendirilebilmektedir. Türkçe başlığın kısa ve olumlu bir cümleden oluşması başlığa aynı zamanda anlatımsal bir işlev kazandırmıştır. Başlığın kısa ve öz anlatım biçimi ve sözdizimi, Türkçe başlığa çarpıcı bir mana vermiştir.

Sonuç olarak dillerarası aktarımda Fransızca haber metnin işlevi ile Türkçe haber metnin işlevinin farklılaştığı, Fransızca haber metnin başlıktaki anlamı açık, net bir biçimde ve destekleyici öğelerle vurguladığı görülmüştür. Türkçe metinde başlığın taşıdığı belirsizliğin metin içinde devam ettirildiği, daha örtülü ve hafifletirici ifadelere başvurulduğu gözlenmiştir.

Örnek 2:

1. Başlık incelemesi :

Fransızca başlık	Türkçe başlık	Fransızca haber metninin işlevi	Türkçe metin'deki işlev
Reportage a la frontiere serbo-hongroise ⁹	Göçmenlerin şafak vakti zorlu yolculuğu ¹⁰	Anlatımsal	Anlatımsal

Fransızca haber metni için seçilen başlık genel bir başlık olarak nitelendirilebilir. Bu başlık yansız olma özelliğini taşımakla beraber herhangi bir zamanda Sırbistan ve Macaristan sınırında gerçekleşmiş bir olayla ilgili bir röportaj olarak da algılanabilir. Anlatımsal işlev göndericinin dünyadaki olaylara karşı sergilediği bir tavır ifade eder ve göndericinin görüşlerini alıcıyla paylaşmasını sağlar. Başlık olarak yansız bir ifade kullanılmasının nedeninin göndericinin haber içeriğinin vurgusunu azaltmak veya hafifletmek amacı olduğu düşünülmektedir. Zira haber içeriği okunduğunda ve incelendiğinde, bu başlığı destekleyen veya anlatımsal işlevin yerine getirilebilmesini sağlayan öğelerin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Türkçe haber metni incelendiğinde ise, metinle ilişkilendirilebilecek bir başlığın seçildiğini görmek mümkündür. Başlıkta kullanılan “**şafak vakti**” ifadesi ilk bakışta bir askeri operasyon, askeri müdahale veya polis güçleri tarafından düzenlenmiş bir operasyonu çağrıştırmaktadır. Aynı zamanda bu ifade beraberinde gizlilik ve tehlike kavramlarını da akıllara getirmektedir. Bu seçimi desteklemek ve cümlelerin vurgusunu arttırmak amacıyla “**zorlu yolculuğu**” ifadesi tercih edilmiştir. Bu iki ifadenin göçmenlerin ve savaştan kaçanların karşılaştıkları sorun ve zorluklara ve aynı zamanda durumun aciliyetine dikkat çekmek amacıyla kullanıldığı söylenebilir.

9 <https://fr.euronews.com/2015/09/02/reportage-a-la-frontiere-serbo-hongroise>

10 <https://tr.euronews.com/2015/09/02/gocmenlerin-safak-vakti-zorlu-yolculugu>

2. Haber metninin bağlamsal olarak işlevler odağında incelemesi

Yukarıda belirtildiği üzere Fransızca haber metni için seçilen başlığın yansız ve tarafsız özelliği sebebiyle haber metninde bu başlığı ve tespit edilmiş işlevi destekleyen herhangi bir öge saptanamamıştır. Bu durumdan yola çıkarak Fransızca haber metnindeki bilgilerin başlıkla bağlantısında bir ilgi kurulamadığı sonucuna varabiliriz.

Türkçe başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninde aşağıdaki iki cümle tespit edilmiştir. “**Avrupa’ya ulaşmak için zorlu bir yolculuk bekliyor**” ve “**gece ve sabah saatleri sınırı geçmeye çalışıyor**” ifadelerine haber metninin içinde yer verilmesi başlıktaki “**zorlu yolculuk**” ifadesine açıklık getirmektedir. İkinci cümle göçmenlerin yasadışı yollarla Avrupa’ya gittiklerini Türkofon okurlara anlatmaktadır. Bu cümlenin dolaylı olarak Macaristan’ın yasal zorluklar çıkartarak göçmenlerin yasadışı yollara başvurmalarına yol açtığı mesajı içerdiğini söylemek mümkündür. Başka bir deyişle cümlenin bu ülkenin uyguladığı politikaların doğurduğu sonuçlara karşı eleştirel bir anlam taşıdığı gözlemlenmektedir.

Dört İşlev Modeli açısından yaptığımız karşılaştırmanın sonucunda, Fransızca haber metni için seçilen başlığın daha genel ve yansız olmasından dolayı doğrudan destekleyici öğeler tespit edilmemiştir ancak haber metninde kullanılan ifadelerin göçmenlerin ve savaştan kaçanların durumunu daha net ve detaylı bir biçimde aktardığı düşünülmektedir. Türkçe başlık ise haberin içeriğiyle aynı bağlamdadır ve bir ön değerlendirme içermektedir. Destekleyici cümlelerdeki ifade ve anlatımlar Türkofon okurlara mültecilerin yasal zorunluluklar sebebiyle zor durumda olduğu bilgisini aktarırken aynı zamanda eleştirel bir anlam da taşımaktadır.

Örnek 3:

1. Başlık incelemesi :

Fransızca başlık	Türkçe başlık	Fransızca haber metninin işlevi	Türkçe haber metninin işlevi
Les migrants bloqués a Budapest manifestent pour aller en Allemagne ¹¹	Göçmenlerin Budapeşte’deki tren garında bekleyişi sürüyor ¹²	Anlatımsal	Anlatımsal

Yukarıdaki örnekte “**Bloquer**” ve “**Manifester**” fiilleri kullanılmıştır. “**Bloquer**” fiilinin Türkçe karşılığı “*abluka etmek*”, “*engellemek*” ve “*bloke etmek*” olarak bilinir. “**Manifester**” fiili ise “*açığa vurmak*”, “*göstermek*” ve “*gösteri veya eylem yapmak*” anlamına gelmektedir. Başlıktaki bu iki fiilin kullanımı Frankofon okurlara göçmenlerin bir yerde kuşatmaya maruz kaldıkları ve gösteri düzenleyerek bu duruma itiraz ettiklerini aktarmaktadır.

¹¹ <https://fr.euronews.com/2015/09/02/les-migrants-bloques-a-budapest-manifestent-pour-aller-en-allemaigne>

¹² <https://tr.euronews.com/2015/09/02/gocmenlerin-budapeste-deki-tren-garinda-bekleyisi-suruyor>

Haberin Türkçe başlığı incelendiğinde, seçilen sözcüklerin daha yansız ve genel bir ifade oluşturduğu tespit edilmiştir. Polis müdahalesi ve göçmenler tarafından düzenlenmiş olan bir gösteriyi ifade eden “**Bloquer**” ve “**Manifester**” fiileri tamamen başlıktan kartılmıştır. Başlıkta “**tren garında bekleyişi sürüyor**” ifadesinin kullanılması göçmenlerin normal koşullarda garda trene binme sıralarını bekledikleri ve yetkililer tarafından onlara yardım edilecek izleniminin Türkofon okurlara verilmeye çalışıldığını düşündürtmektedir. Dolayısıyla gerginlik ve şiddet içeren herhangi bir ögeye Türkçe başlıkta yer verilmemiştir.

2. Haber Metninin Bağlamsal Olarak İşlevler Odağında İncelemesi

Fransızca başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninde “**Situation toujours tendue en Hongrie**”, “**les autorits avaient fait vacuer la gare sur fond de situation chaotique**” ve “**des centaines de migrants ayant tant de monter dans le dernier train**” ifadeleri kullanılmıştır. Bu gelerin göçmenlerin abluka altında tutuldukları ve tren garındaki kaotik durum sebebiyle polis mdahalesinin gerekleştiğine dair ipuları verdiği tespit edilmiştir.

“**Des l’aube, 2000 à 3000 personnes se sont rassemblés devant la gare Keleti après y avoir passé la nuit**” cmleri sabaha kadar tren garında mahsur kalan ve geceyi orada geiren göçmenler tarafından bir eylemin düzenlendiğini Frankofon okurlara iletmektedir. Dolayısıyla bu ifadelerin haber metninde bulunan gerginlik, şiddet ve protesto ögelerini Fransızca haber metni için seçilmiş olan başlıkla beraber doğrudan Frankofon okurlara ilettiği gözlenmiştir.

Türkçe başlığını desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninde sadece tek bir cümle mevcuttur. “**Macaristan’ın başkenti Budapeşte’nin Keleti Tren Garı’nda Almanya’ya gitmek isteyen binlerce göçmenin bekleyişi sürüyor.**” Başlıkta olduğu gibi bu cümlede de olumsuz bir anlam içeren herhangi bir ögeye rastlanmamıştır. Bu seçimlerin göçmenlerin Avrupa’da normal bir biçimde karřlandđını ve bu yolculuğun haklı olduğu izlenimini bırakmak amacıyla yapılmış olduğu söylenebilir.

Dört İşlev Modeli açısından yaptđımız karşılaştırmanın sonucunda, anlatımsal işlevi yerine getiren her iki başlığın farklılık gösterdiği grlmştir. Başlıkların ikisinde de değerlendirici işleve başvurulmuştur ancak yapılan değerlendirmelerin farklı bakış açılarını yansıttđı dşnlmektedir. Fransızca başlık göçmenlerin tren garında mahsur kalışının sonucunda bir eylem düzenlendiğini ön plana koymaya amaçlamıştır. Halbuki Türkçe haber metninin değerlendirmesinde, göçmenlerin Avrupa’ya gidişlerinin normal olduğu ve bu hakkın onlara tanınması gerektiği mesajının ön plana konulmasının amalandđı grlmştir. Haberın Türkçe başlığı daha yansız ve yumuşatılmış bir başlıktır ve Fransızca başlığın aksine yaşanmış gerginlik ve şiddeti aktarmadđı gözlenmiştir. Dolayısıyla iki haber metninin amaçlarının örtüşmediğini söylemek mümkündür.

Örnek 4:**1. Başlık incelemesi :**

Fransızca başlık	Türkçe başlık	Fransızca haber metninin işlevi	Türkçe haber metninin işlevi
Les candidats à l'exode chaque jour plus nombreux en Europe ¹³	Makedonya'ya rekor sayıda sığınmacı girişi ¹⁴	Göndergesel	Anlatımsal

Yukarıdaki örnekte kullanılan “**éxode**” sözcüğünün Larousse Sözlüğü’nde iki anlamı mevcuttur. “**Exode**” sözcüğünün kaynağı İncil’dir. Bu sözcük, Yahudilerin Mısır’dan topluca göç ettiğini ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu sözcüğün anlam kapsamı zamanla genişletilip doğal felaketler, savaş, politika veya ekonomik kriz sebebiyle bir nüfusun toplu göçüne de işaret etmiştir. Mayıs ve Haziran 1940 tarihinde Alman ordusunun ilerlemesi akabinde ülkede yaşanan toplu göç hareketliliği, bahsi geçen toplu göçün bir örneğidir¹⁵. Dolayısıyla “**éxode**” sözcüğü Frankofon okurlara aynı zamanda hem dinsel ve hem tarihsel bir anlam ifade etmektedir.

Larousse Sözlüğü’nde “**candidat**” sözcüğü “*bir mevki, bir ünvan, bir görevi isteyen*” / ve “*bir eyleme katılmak, bir şeyi elde etmek isteyen*” biri olarak tanımlanmıştır. Bahsi geçen sözcüğün anlamı incelendiğinde bir istek veya bir eylemin isteyerek yapıldığı sonucuna varmak mümkündür. Ancak “**Les candidats à l'exode**” tümlecinde iki sözcük yan yana geldiğinde tezat içeren ve oksimoron söz sanatını ifade eden bir anlamın ortaya çıktığı tespit edilmiştir. “**Candidat**” sözcüğünün kullanımı bahsi geçen toplu göçün zorlu koşullar altında gerçekleşmesine rağmen, mültecilerin bu göçe bir biçimde “gönüllü” oldukları mesajını aktarmaktadır.

Türkçe başlık incelendiğinde “**rekor sayıda**” zarf tümlecinin başlık için tercih edildiği tespit edilmiştir. Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde “**rekor**” sözcüğü için “*Daha önce elde edilmemiş olan sonucu aşan yeni sonuç*” tanımı verilmiştir. Bu sözcük daha önce eşi benzeri görülmemiş bir durumu tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Dolayısıyla bu tercihin Türkofon okurların dikkatini şimdiye kadar yaşanmamış bir göç olgusuna ve Makedonya’ya giriş yapan sığınmacı sayısının rekor kırarak kadar fazla olduğu konusuna çekmek yönünde olduğu düşünülmektedir.

2. Haber Metninin Bağlamsal Olarak İşlevler Odağında İncelemesi

Fransızca başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninden “**Ils poursuivent leur périple vers l'ouest de l'Europe et sont de plus en plus nombreux à fuir la guerre en Syrie**” ve “**Pour le président du Conseil européen Donald Tusk, cet “éxode” massif vers l'Europe risque de durer “des années”**” cümleleri seçilmiştir.

13 <https://fr.euronews.com/2015/09/08/les-candidats-a-l-exode-chaque-jour-plus-nombreux-en-europe>

14 <https://tr.euronews.com/2015/09/08/makedonya-ya-rekor-sayida-siginmaci-girisi>

15 <https://www.cnrtl.fr/definition/exode>

İlk cümlede kullanılan “**périple**” sözcüğü “*Eski zamanlarda, deniz, kara veya bir ülkenin etrafında yapılan yolculuk*” olarak anlamlandırılmıştır. Bu sözcük, günümüzde uzun ve aşamalı yolculuklardan bahsetmek için kullanılmaktadır. Daha güvenli bir yere gidebilmeyi betimlemek için tercih edilen “**périple**” sözcüğü başlı başına çetin ve risk dolu bir göç olgusu simgeleyen “**exode**” sözcüğü ile ilişkilendirildiğinde zorlu ve tehlikeli bir durumun söz konusu olduğu daha net bir biçimde anlaşılmaktadır. Cümlelerin ikinci bölümünde yer alan “*Savaştan kaçmak*” anlamına gelen “**fuir la guerre**” sözcüğü ise “**exode**” sözcüğünün tanımına doğrudan ilintilidir.

Başlığı desteklediği düşünülen ikinci cümlede tekrarlanan “**exode**” sözcüğü “**massif**” sıfatı ile betimlenmiştir. Larousse Sözlüğü’nde “*important / önemli*”, “*imposant / dikkat çekici*” ve “*impressionnant / etkileyici*” ile eş anlamlı tutulan “**massif**” sıfatı bahsi geçen toplu göçün önemini Avrupa Konseyi Başkanı ve doğal olarak Avrupa Birliği üyelerinin gözünden açıklamaktadır. Cümlelerin devamında yer alan “**risque de durer des années**” tümlecinin olayın önemini ve büyüklüğünü vurguladığı ve dikkatleri toplu bir göçün yaşandığına çektiği düşünülmektedir.

Türkçe başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninden “**Avrupa Birliği mülteci krizine çözüm bulmaya çalışırken Balkan ülkelerine gelen sığınmacı sayısı da her geçen gün artıyor**” cümlesi seçilmiştir.

“**Mülteci krizi / crise migratoire**” bir ülkeye veya coğrafi bir bölgeye gelen mültecilerin sayısının dikkat çekici bir biçimde arttığı bir görüngüyü tanımlamak için kullanılan bir terimdir¹⁶. “**Mülteci krizi**” ifadesi tarihin farklı dönemlerinde çeşitli göç hareketlerinden bahsetmek ve onları betimlemek amacıyla kullanılmıştır. Bu cümle bağlamında kastedilen Suriyeliler başta olmak üzere savaşta ve tehlikeli yaşam koşullarından kaçan Afganlar, Eritreliler, Nijeryalılar, Somalililer; Pakistanlılar, Iraklılar ve Sudanlılardır¹⁷. Aynı ifade 2015 yılındaki göç hareketliği sonucunda çeşitli dillerdeki haberlerin başlıklarında ve metinlerinde sıklıkla kullanılmaya başlamıştır. “**Mülteci krizi**” ifadesi, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı, 1990 yıllardaki Balkan’daki savaşları ve 2022 yılında Rusya ve Ukranya arasındaki savaş sebebiyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanların durumdan bahsetmek için de kullanılan neredeyse terim anlamı kazanan bir tamlamadır. Cümlelerin devamındaki “**her geçen gün**” tümlecinin ise başlıkta kullanılan “**rekor sayıda**” zarf tümlecinin vurgusunu arttırdığı düşünülmektedir.

Dört İşlev Modeli açısından yaptığımız karşılaştırmanın sonucunda, Fransızca haberde, Frankofon okurlar başta olmak üzere İkinci Dünya Savaşında evlerini ve ülkelerini terk etmek zorunda kalan tüm Avrupalıların aşına olduğu “**exode**” sözcüğüne başvurularak hem dini ve hem tarihsel bir anlama sahip bir göndergeye başvurulmuştur. Böylece sığınmacıların durumuna dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Türkçe haberin başlığı ise herhangi bir gönderge kullanılmayarak dikkatleri daha ziyade bir Avrupa ülkesine çok sayıda sığınmacının giriş yaptığına çekmeyi amaçlamıştır. Dolayısıyla Fransızca başlığın göndergesel ve Türkçe başlığın anlatımsal işlevleriyle farklı mesajları okurlara aktardığını söylemek mümkündür.

16

[https://www.toupie.org/Dictionnaire/Crise_migratoire.htm#:~:text=Une%20crise%20migratoire%20d%C3%A9signe%20un,x\)%20pays%20d'accueil.](https://www.toupie.org/Dictionnaire/Crise_migratoire.htm#:~:text=Une%20crise%20migratoire%20d%C3%A9signe%20un,x)%20pays%20d'accueil.)

17 <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/10/refugee-crisis-apart-from-syrians-who-else-is-travelling-to-europe>

Örnek 5:**1. Başlık İncelemesi :**

Fransızca başlık	Türkçe başlık	Fransızca haber metninin işlevi	Türkçe haber metninin işlevi
La Turquie durcit le ton sur le dossier des migrants vis-à-vis de l'Union européenne ¹⁸	Türkiye'den AB'ye anlaşma tepkisi ¹⁹	İlişkisel	Anlatımsal

Yukarıdaki örnekte “**durcir le ton**” şeklinde deyimleşmiş birleşik bir fiil kullanılmıştır. “*Üslubunu sertleşmek*” ve “*daha sert önlemler almak*” anlamları taşıyan bu fiil hoşgörülü ve merhametli davranışın sonuç vermediği, daha ciddi ve sert davranmayı gerektiren durumlarda kullanılmaktadır. Cümlelerin devamında “*karşı*” ve “*muhalif*” anlamlarını taşıyan “**vis-à-vis**” ilgeci kullanılmıştır. Bahsi geçen iki öge beraber incelendiğinde Fransızca başlıkta mülteciler konusunda Türkiye ve Avrupa Birliği arasında görüş ayrılığı olduğu ve Türkiye'nin talepleri istenilen karşılığı bulamadığından dolayı bu ülkenin üslubunu sertleştirmeye karar verdiği anlaşılmaktadır.

Türkçe başlıkta “**anlaşma tepkisi**” ifadesi tercih edilmiştir. Türk Dil Kurumun Sözlüğü'nde “**anlaşma**” “*Devletler arası siyasal, ekonomik, kültürel vb. alanlarda yapılan uzlaşma ve bu uzlaşmanın tespit edildiği belge, uyuşma, itilaf, antant, konvansiyon*” şeklinde açıklanırken “**tepkisi**” sözcüğü için “*Herhangi bir etkiye cevap olarak doğan, genellikle olumsuz söz veya davranış*” tanımı verilmiştir. Ancak başlıkta yer alan “**anlaşma**” ve “**tepkisi**” sözcükleri hakkında açıklayıcı veya ön bilgi niteliğinde olan herhangi bir ögeye yer verilmediği saptanmıştır. Bu sebeple başlık, Türkofon okurlar nezdinde belirli bir konuya çağrışım yapmayan daha ziyade yansız bir başlık olarak değerlendirilebilir.

2. Haber Metninin Bağlamsal Olarak İşlevler Odağında İncelemesi

Fransızca başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninde “**Pour le chef de la diplomatie turque Feridun Sinirlioglu, le plan d'action avec les Européens “n'est pas définitif”, c'est un projet sur lequel nous travaillons**” ve “**En cause, l'aide financière proposée par l'UE, jugée “inacceptable” par le gouvernement turc**” cümleleri tespit edilmiştir.

Fransızca başlıkta yer alan “**durcir le ton**” deyimleşmiş birleşik fiili birinci cümledeki “**plan d'action**” ve “**définitif**” sözcükleri ile desteklenmektedir. Linternaute Sözlüğü'nde²⁰ yer alan Fransızca tanımdan yola çıkarsak “**plan d'action**” “*eylem planı belli bir amaca ulaşmaya yönelik uygulanan girişim ve düzenlemelerden oluşmaktadır*” anlamına gelmektedir. Larousse Sözlüğü'ndeki tanımdan hareketle “**définitif**” Türkçe'de “*kesin*”, “*nihai*” ve “*geri alınmaz*” sözcükleriyle karşılanabilir. Türkiye Dışişleri Bakanı'nın konuyla ilgili görüşlerinin doğrudan alıntı ile cümlede yer alması bir yandan cümlelerin vurgusunu artırırken diğer yandan mesaja resmi ve siyasi bir boyut kazandırmıştır.

“**Durcir le ton**” fiili aynı zamanda ikinci cümledeki yan cümlede kullanılan “**juger**” ve “**inacceptable**” sözlükbirimleriyle desteklenmektedir. Larousse Sözlüğü'nde “**juger**” fiili “*bir insan veya bir nesneyle ilgili değer yargısı üretmek*” olarak tanımlanmıştır. Bu fiilin eş anlamlıları kümesinde “**considérer /dikkate almak**” ve “**estimer / değer vermek**” fiileri yer almaktadır. “**Inacceptable**” sıfatı için ise

18 <https://fr.euronews.com/2015/10/16/la-turquie-durcit-le-ton-sur-le-dossier-des-migrants-vis-a-vis-de-l-union>

19 <https://tr.euronews.com/2015/10/16/turkiye-den-ab-ye-anlasma-tepkisi>

20 <https://www.linternaute.fr/dictionnaire/fr/definition/plan-d-action/>

“*kabul edilemez*” ve “*kabul edilmemesi gereken*” karşılıkları düşünülebilir. İncelemeye alınan her iki cümlede vermek istediği mesajın birbiriyle bağlantılı olduğu düşünölmektedir. Zira cümleler “**en cause/nitekim**” ifadesi ile birbiriyle ilişkilendirilmiştir. İki cümle arka arkaya geldiğinde Türk yetkililer için eylem planının hala kesin olmadığından dolayı Avrupa Birliği’nce teklif edilen finansal yardımın kabul edilemez olarak nitelendirilmesi Frankofon okurlara iletilmiştir.

Türkçe başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninden tek bir cümle seçilmiştir: “**Brüksel’deki Suriyeli mültecilerin ele alındığı zirvede Türkiye ile iş birliği konusunda bir eylem planı üzerinde anlaşıldığı açıklamasına Ankara’dan sert tepki geldi**”.

Başlık incelemesi bölümünde belirtildiği gibi Türkçe başlıkta kullanılan “**anlaşma**” sözcüğü muğlak niteliğinde bir tercih olarak değerlendirilebilir zira başlıkta herhangi bir açıklayıcı veya bilgilendirici öge bulunmamaktadır. İncelemeye alınan cümledeki “**Suriyeli mülteciler**”, “**Türkiye ile iş birliği**”, “**anlaşıldığı**” ve “**açıklamasına**” ifade ve sözcüklerin başlıktaki muğlaklığın giderilmesini desteklediği düşünölmektedir. Cümledeki “**anlaşıldığı**” ifadesinin edilgen yapıda “*Düşünce, duygu, amaç bakımından birleşmek, sözleşmek, sözleşme imzalamak*” anlamında kullanılması sonucunda anlaşan taraflarla ilgili bir belirsizlik ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda Türkofon okurlara Türkiye ve Avrupa Birliği arasında Suriyeli mülteciler konusunda bir eylem planının ortaya çıktığı ve taraflar arasında anlaşma sağlandığı bilgisinin verilmekle birlikte anlaşma sağlayan taraflara ilişkin net bir çıkarım sunulmamaktadır.

“**Anlaşma**” ve “**eylem planı**” sözlükbirimlerinin anlamları mantıksal bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde iki taraf arasında ilk aşamada uzlaşmanın sağlandığı ardından ikinci aşamada uzlaşmanın gerçekleşebilmesi için bir eylem planı hazırlandığı düşünölebilir. Fransızca metnin herhangi bir cümlesinde “**anlaşma**” sözcüğünden bahsedilmemiştir. Yalnızca incelemeye alınan cümlede “**eylem planı**” sözcüğü kullanılmıştır. Dolayısıyla Frankofon okurlara Avrupa Birliği’nin bakış açısına göre anlaşmanın sağlandığı ancak eylem planının hazırlanma aşamasında iki taraf arasında belirli bir anlaşmazlığın ortaya çıktığı mesajının verildiği düşünölmektedir.

Ancak Türkçe başlık ve bahsi geçen cümlede aktarılması amaçlanan mesajların çakıştığı görölmüştür. Türkçe başlıkta Avrupa Birliği ve Türkiye arasında belirsiz bir hususta bir anlaşmanın sağlandığı ve Türkiye’nin bu anlaşmaya tepki gösterdiği mesajı Türkofon okurlara aktarılmıştır. Halbuki incelemeye alınan cümlede Türkiye ve Avrupa Birliği’nin bir eylem planı üzerinde mutabık kaldıklarına dair yapılan açıklamaya Türkiye tarafından sert tepki gösterildiği mesajı Türkofon okurlarla paylaşılmıştır.

Dört İşlev Modeli açısından yaptığımız karşılaştırmamızın sonucunda, Fransızca başlıktaki “**durcir le ton**” ve “**vis-à-vis**” öğelerinin kullanılmasının dolaysız olarak Türkiye ve Avrupa Birliği’nin karşıt görüşlere sahip olduğu mesajını Frankofon okurlara aktardığı görölmüştür. Bu sebeple Fransızca başlığın daha detaylı ve net bir mesaj içerdiği düşünölmektedir. Türkçe başlık Fransızca başlığa kıyasla daha kısa, yansız ve muğlak bir anlatım içeren bir başlık olarak nitelendirilebilmektedir. Türkofon okurun başlığı okurken konuyla ilgili yeterince ön bilgiye sahip olmaması göz önüne bulundurulduğunda “**anlaşma tepkisi**” ifadesinin merak uyandırıcı ve yönlendirici bir tercih olduğunu söylemek mümkündür. Ancak başlıktaki muğlak anlatım destekleyici cümlelerde açıklığa kavuşturulmamıştır ve bilgiler birbiriyle çelişen ifadelerle Türkofon okurlara aktarılmıştır. Dolayısıyla Fransızca haberde ilişkisel işlevle mesaj aktarılırken Türkçe haberde yorumlu anlatımlarla mesajın aktarıldığı sonucuna varmak mümkündür.

Örnek 6:**1. Başlık incelemesi :**

Fransızca başlık	Türkçe başlık	Fransızca haber metninin işlevi	Türkçe haber metninin işlevi
L'accueil des réfugiés syriens divise les Etats-Unis ²¹	Suriyeli mülteciler konusu ABD'yi ikiye böldü ²²	Anlatımsal	Anlatımsal

İncelemeye alınan Fransızca haberin başlığında “**accueil**” ve “**diviser**” sözcükleri kullanılmıştır. “*Karşılama, ağırlamak ve yanına kabul etmek*” anlamlarını içinde barındıran “**accueillir**” fiili önemli biri, bir misafiri veya zor durumda olan birini ağırlamak ve kapısını açmak durumunu ifade etmek için kullanılmaktadır. Larousse Sözlüğü’nde “**diviser**” fiili için “*insanlar arasında anlaşmazlık veya bozuşma durumu; bir grubun birliğini bozmak; karşı gelmek*” anlamları tanımlanmıştır. Buradan yola çıkarak Fransızca başlığın içinde barındırdığı mesajın Suriyeli mültecilerin karşılama kararının Amerika Birleşik Devleti’nde anlaşmazlık ve fikir ayrılığına yol açtığı olduğu söylenebilir.

Türkçe haberin başlığı okunduğunda mültecilerin karşılanmasının mevzu bahis edilmediği ve genel bir ifadenin tercih edildiği, “**Suriyeli mülteciler konusu**” denildiği görülmüştür. Bu seçimin detaylara yer verilmeden tarafsız bir başlığın ortaya çıkmasına yol açtığını söylemek mümkündür zira Suriyeli mülteciler ile ilgili geniş yelpazeli konulardan oluşan herhangi bir sorun veya olayı kapsayabilmektedir. Başlıkta kullanılan “**ikiye bölmek**” fiili ise herhangi bir husus ile ilintili karşıt görüşlerin söz konusu olduğu bilgisini Türkofon okurlarla paylaşmaktadır. Türkçe başlığın içinde barındırdığı mesajın Suriyeli mülteciler meselesinin Amerika Birleşik Devleti’nde genel olarak farklı görüşlerin ortaya çıkmasına yol açtığı olduğu söylenebilir.

2. Haber Metninin Bağlamsal Olarak İşlevler Odağında İncelemesi

Fransızca başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninden “**Aux Etats-Unis, les attentats de Paris attisent les divisions sur l'accueil des migrants, à un an de l'élection présidentielle**” ve “**Ces derniers jours, une trentaine de gouverneurs, essentiellement républicains, ont décidé de fermer la porte de leur état aux réfugiés syriens, alors que Barack Obama souhaite accorder l'asile à près de 10 000 Syriens d'ici l'an prochain**” cümleleri seçilmiştir.

“**Les attentats de Paris**” tümlenci 13 Ekim 2015 tarihinde Paris’te gerçekleşen saldırılara gönderme yapmaktadır. Bu saldırılar basın tarafından Fransa tarihinin en kanlı saldırısı olarak nitelendirilmiştir. Bu saldırıların sonucunda Paris’in 11’inci bölgesinde bulunan yarım düzine kafe ve restoranın müşterileri, Le Bataclan konser salonu ve Stade de France stadındaki izleyicilerden 130 kişi hayatını kaybetmiştir²³. “**Attisent les divisions**” söz grubunun içindeki “**attiser**” fiilinin “*körüklemek*”, “*kızırtırmak*” ve “*şiddetlendirmek*” anlamlarında kullanılması dikkate alındığında bu iki ögenin başlıktaki “**diviser**” fiilini desteklemekte olduğu ve Amerikalı siyasetçiler arasında yaşanan bölünmeye bir gerekçe sunduğu anlaşılmıştır.

21 <https://fr.euronews.com/2015/11/19/l-accueil-des-refugiés-syriens-divise-les-etats-unis>

22 <https://tr.euronews.com/2015/11/19/suriyeli-multeciler-konusu-abd-yi-ikiye-boldu>

23 <https://www.franceculture.fr/theme/attentats-de-paris>

İkinci cümlede içinden seçilen destekleyici öğeler “**essentiellement républicains**”, “**fermer la porte de leur état**” ve “**accorder l’asile**” tümleş ve söz gruplarından oluşmaktadır. Cumhuriyetçi Parti’nin göçmen politikası genellikle aldıkları sert önlemlerle gündeme gelmektedir. Haberin yayınlandığı dönemde hala başkan aday aday olan Amerika Birleşik Devletlerinin 45. başkanı Donald Trump döneminde, Amerika ve Meksika sınırına duvar örme, seyahat yasağı ve Çocuk Göçmenlere İstisnai Muamele düzenlemesi gibi uygulamalarla mevcut göç ve mülteci politikalarını değiştirme yönünde radikal kararlar alınmıştır. Fransızca cümlede iki virgül ile diğer kısımlardan ayrılmış “**essentiellement républicains**” tümlecinin, Amerika Birleşik Devleti’nin iki güçlü partisinin farklı göç politikalarını benimsediği ve bazen tezat gösteren düşüncelere sahip oldukları gerçeğinin altını çizdiği söylenebilir. Diğer iki destekleyici öğenin, yani “**Fermer la porte de leur état**” ve “**accorder l’asile**” söz grubu ve tümlecinin yan yana gelmesinin daha vurgulayıcı bir anlam zinciri oluşturduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla cümle bir bütün olarak incelendiğinde, Frankofon okurlara Suriyeli mültecilerin ağırlanmasına ilişkin Amerika Birleşik Devleti’nde göçmen karşıtı görüşleriyle tanınan Cumhuriyetçi valiler ve Demokrat Parti mensubu olan 44. başkan Barak Obama arasında önemli fikir ayrımı olduğu mesajının iletildiği görülmüştür.

Türkçe başlığı desteklemek ve işlevini yerine getirmek amacıyla haber metninden “**Paris’i kana bulayan terör saldırıları Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) mülteci akınıyla ilgili polemiklere neden oldu**” ve “**Cumhuriyetçi valiler ve Cumhuriyetçi Parti’den başkanlık yarışına giren adaylar, “terör tehlikesini” gerekçe göstererek Suriyeli sığınmacıları istemediklerini söylüyor**” cümleleri seçilmiştir.

Birinci cümlede “**kana bulayan**” ve “**terör saldırıları**” tümleşleri incelemeye alınacaktır. İlk iki söz grubunun içinde korku, şiddet ve dehşet kavramlarını çağrıştıran öğelerin olduğu varsayıldığında ve aynı zamanda “**kana bulayan**” söz grubunun genel olarak haberlerde saldırı, patlama, korkunç, hain ve terör sözcüklerine eşlik ettiği düşünüldüğünde başlıktaki “**ikiye bölme**” fiiliyle aktarılan anlama, haber metninde bir gerekçe sunulduğu sonucuna varmak olasıdır. Ayrıca Türkçe haberin birinci cümlesinde yer alan “**terör saldırısı**” söz grubu Türkofon okurlar için tanıdık bir öğedir. 10 Ekim 2015 Ankara’nın tren garında, 28 Haziran 2016 İstanbul Atatürk Havalimanı’nda ve 13 Mart 2016 Ankara Kızılay meydanında düzenlenmiş olan saldırılar Türkofon okurlara çağırışım yapan örnekler arasındadır. “**Kana bulayan**” ve “**terör saldırısı**” söz gruplarının cümlede içinde arka arkaya tercih edilmesinin Fransızca metindeki “**les attentats de Paris**” söz grubu ile kıyasla Türkofon okurlar nezdinde daha güçlü ve vurgulayıcı bir etki bıraktığı düşünülmektedir.

İncelemeye alınan ikinci cümleden başlığın aktarmayı hedeflediği mesajı desteklediği düşünülen öğeler “**terör tehlikesini**” ve “**istemedikleri**” söz grubu ve tümleşlerdir. Cümledeki “**terör tehlikesi**” tamlamasının tercih edilmesi için iki neden tespit edilmiştir. İlk olarak bu tamlamayla, haberin birinci paragrafını oluşturan iki cümlede “**kana bulayan**” ve “**terör saldırısı**” öğeleri arasında anlamsal bir ilişki kurup aktarılması amaçlanan mesaja fazladan bir vurgu kazandırılmıştır. Öte yandan “**terör tehlikesi**” Türkofon okurlara hem Türkiye’deki benzer olayları hem Amerika Birleşik Devletleri’nde meydana gelen 11 Eylül 2001 olaylarını çağrıştırdığı düşünülmektedir. Son olarak Türkçe haber metninde tercih edilen “**istememek**” fiilinin kullanımıyla, Cumhuriyetçi siyasilerin göçmen karşıtı görüşleri dolaysız ve daha kesin bir ifadeyle aktarılmıştır.

Dört İşlev Modeli açısından yaptığımız karşılaştırmanın sonucunda, aynı işlevin farklı anlatımlar kullanılarak yerine getirildiği tespit edilmiştir. Fransızca başlıkta “**accueil**” sözcüğünün kullanılması fikir ayrılığına sebep olan konuyla ilgili okurlara net bir bilgi sunarken; Türkçe başlıkta “**konu**”

sözcüğünün tercih edilmesi başlıca genel ve örtmeceli bir nitelik kazandırmıştır. Başlığı destekleyen öğeler açısından bakıldığında Fransızca haber metninde Cumhuriyetçilerin göçmen karşıtlığı vurgulanırken aynı zamanda 44. ABD başkanı Barack Obama'nın görüşü de Frankofon okurlarla paylaşılıp aradaki ayrılık daha net bir biçimde ortaya konulmuştur. Türkçe haber metninde ise “**kana bulayan**” ve “**terör tehlikesi**” tümleçlerinin kullanılmasıyla, güvenlik sorununun vurgulanması amaçlanmıştır. Aynı zamanda başlıkta “**ikiye bölme**” mesajı, inceleme konusu olan destekleyici iki cümlede yalnızca Cumhuriyetçilerin düşünceleri aracılığıyla Türkofon okurlara aktarılmıştır. Dillerarası aktarım açısından bakıldığında Fransızca ve Türkçe haber metninin aynı işlevi gerçekleştirdiği ancak bilgi aktarımı, aktarılan bilginin odak noktalarının vurgulanması noktasında farklılıklar gösterdiği sonucuna varmak mümkündür. Dolayısıyla Türkçe haber metninin Fransızca haber metnine göre daha fazla yorum içerdiği söylenebilir.

6. Sonuç ve değerlendirme:

Haber başlığı ve haber metninin bağlamında işlevlerin iki aşamalı incelemesinin sonucunda Fransızca haber metninin daha çok göndergeye dayalı olduğu ve metinlerde sıklıkla deyimlere yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca Fransızca haber metninde detaylara daha çok yer verilmiştir ve bunun sonucunda metnin daha okur odaklı bir biçimde hazırlandığını söylemek mümkündür. Türkçe haber metninin görece daha çok anlatıma dayalı hazırlandığı gözlenmiş ve bilgilerin aktarımında daha fazla yoruma yer verildiği görülmüştür. Her iki dilde aktarılan haberler iki farklı bakış açısını temsil ettiği için, yani Avrupa merkezli ve Türkiye merkezli bakış açısıyla hazırlanmaları sebebiyle haber metnlerinde anlamlı sözcük seçimlerinin yapıldığını tespit etmek mümkündür. İncelemeye alınan altı örnekte işlevler kimi durumlarda benzerlik kimi durumda ise farklılık göstermektedir. İşlevlerin benzerlik gösterdiği durumlarda da anlatımın veya kullanılan göndergelerin farklı olduğu görülmüştür. Bu durumda haber metninin ortak bir amaçla yani bilgi aktarımı amacıyla hazırlanmış olmalarına karşın farklı okur kitlelerine yönelik olarak haber yazımına ilişkin işlemlerden geçirildiği ve metinsel değişikliklerin okur kitlesine uygun şekilde yapıldığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte inceleme sonucunda tespit edilen değişikliklerin Fransızca ve Türkçe dillerinin yapılarından, haber yazım üsluplarının farklılıklarından da kaynaklandığı söylenebilir. Haber başlıklarındaki sözcük sıralamalarının, başlıkların uzunluğunun ve tercih edilen cümle tonlamalarının bu iki dile özgü farkları daha belirgin bir biçimde ortaya çıkardığı görüşünderiz. Fransızca ve Türkçe haber metnlerinde işlevi belirleyen anlam birimlerinin yalnızca başlıkta yer almadığı metnin farklı bölümlerinde yer alıp bir anlam zinciri oluşturduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla haber metninin bir bütün oluşturduğu ve bilgi aktarımının farklı sözlüksel ve anlamsal ilişkiler kuran sözlükbirimlerinin, deyişlerin ve ifadelerin bütüncül katkısıyla gerçekleştiği vardığımız diğer sonuçtur. Buradan yola çıkarak haber çevirisi araştırmalarında haber metninin bir bütün olarak incelenmesinin, eleştiri yöntemlerinde haber metninin hazırlanma süreçlerinin dikkate alınmasının, haber çevirisi türünde dillerarası aktarımın kültürel, duygusal ve yönlendirmeci yönünün daha fazla açığa çıkarılmasının alandaki araştırmalara önemli katkılar sağlayacağı görüşünderiz.

Kaynakça

Dictionnaire Larousse en ligne, <https://www.larousse.fr/> (Erişim tarihi: Mart 2022)

Dictionnaire Internaute en ligne, <https://www.linternaute.fr/dictionnaire/fr/> (Erişim tarihi: Mart 2022)

Dictionnaire CNRTL en ligne, <https://www.cnrtl.fr/> (Erişim tarihi: Mart 2022)

Çakmak, Dilşen. (2019). Kültürler arası iletişimde haber çevirisinin sosyo-kültürel ve çeviribilimsel analizi (Yüksek Lisans Tezi).

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

- Dabancalı, Buket. (2011). Türkiye'de haber çevirisine etnografik bir yaklaşım (Yüksek Lisans Tezi).
- Dirik, Nalan. (2009). Haber metinleri çevirisinde karşılaşılan güçlükler ve kullanılan yöntemler (Yüksek Lisans Tezi).
- Eriş, Emrah. (2018). Basın çevirilerinde diller ve kültürlerarası farklılıklar (Doktora Tezi).
- Baumann, Gerd, Gillespie, Marie, Sreberny, Annabelle, (2011a). Transcultural journalism and the politics of translation: Interrogating the BBC World Service. *Journalism*. 12/2, 135-142. DOI: 10.1177/1464884910388580
- Bassnett, Susan, Bielsa, Esperança (2009). Translation in global news. London/ New York: Routledge
- Kadim, Kais, Kader, Mashudi. (2011). The translation of english bbc political news into arabic: Thematic analysis. *International Journal of Humanity and Social Sciences*, 1(1), 06-14.
- Hernández Guerrero, M. J. (2005b), Prensa y traducción. In C. Cortés Zaborras and M. J. Hernández Guerrero (eds). La traducción periodística (pp. 155–73). Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
- Hursti, Kristian. (2001). An insider's view on transformation and transfer in international news communication: an English-Finnish perspective. *The electronic journal of the Department of English at the University of Helsinki*, 1(1), 1-5.
- Kang, J.-H. (2007). Recontextualization of News Discourse. *The Translator*, 13(2), 219-242. <https://doi.org/10.1080/13556509.2007.10799239>
- Nord, Christiane (1997). *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*. Routledge. Second Edition.
- Nord, Christiane (2005). Text analysis in translation: theory, methodology and didactic application of a model for translation-oriented text analysis. Rodopi, Amsterdam.
- Nord, Christiane (2006). Translating as a purposeful approach. *TEFLIN Journal*. Volume 17. Number 2. 131- 143. DOI: 10.15639/teflinjournal.v17i2/138-151
- Nord, Christiane (2006). Translating for communicative purposes across culture boundaries. *Journal of Translation Studies*. Volume 9 /1, 43-60
- Nord, Christiane. (2007). 'Function plus Loyalty: Ethics in Professional Translation. In *Genesis Revista Científica do ISAG*. Vol 6, 7 – 17.
- Pan, Li. (2014). Investigating institutional practice in news translation: An empirical study of a Chinese agency translating discourse on China. *Perspectives*, 22(4), 547-565. <https://doi.org/10.1080/0907676x.2014.948888>
- Polat, Aslı (2015). Habercilikte kurumsal söylemin oluşumunda çevirinin rolü: BBC Türkçe örneği (Yüksek Lisans Tezi)
- TDK sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: Mart 2022)
- Valdeon, Roberto A. (2007). Ideological Independence or Negative Mediation: BBC Mundo and CNN en Español's (translated) Reporting of Madrid's Terrorist Attacks. *Translating and Interpreting Conflict*, 97-118. https://doi.org/10.1163/9789401204385_008
- Valdeón, Roberto A. (2009). Translating informative and persuasive texts. *Perspectives*. 17/2,77- 8. DOI: 10.1080/09076760903122611
- Valdeón, Roberto A. (2010a). Translation in the informational society. *Across Languages and Cultures*. 11 /2. 149 -160. DOI: 10.1556/Acr.11.2010.2.1.
- Valdeón, Roberto A. (2014). From Adaptation to Appropriation: Framing the World Through News Translation. *Linguaculture*, 2014(1), 51-62. <https://doi.org/10.1515/lincu-2015-0019>
- Valdeón, Roberto A. (2015). Fifteen years of journalistic translation research and more. *Perspectives*. 23/4, 634-662. DOI: 10.1080/0907676X.2015.1057187

Valdeón, Roberto A. (2018). On the use of the term 'translation' in journalism studies. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*. 19/2, 252–269. DOI:10.1177/1464884917715945

Valdeón, Roberto A. (2020). Journalistic translation research goes global: theoretical and methodological considerations five years on. *Perspectives*. 28/3 , 325 – 388, DOI: 10.1080/0907676X.2020.1723273